

Sygn. akt VI U 248/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 października 2016 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	stażysta Michał Maśnik

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 października 2016 r. w S.

sprawy S. K. (1)

przeciwko Likwidatorowi Funduszu Alimentacyjnego – Prezesowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

o umorzenie należności likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego

na skutek odwołania S. K. (1)

od decyzji Likwidatora Funduszu Alimentacyjnego – Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 lutego 2016 roku, nr (...) -RED-UD

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że umarza S. K. (1) w całości należności wobec likwidowanego Funduszu Alimentacyjnego, przy wzięciu pod uwagę stanu należności istniejącego w momencie wydania niniejszego wyroku.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 lutego 2016 roku Likwidator Funduszu Alimentacyjnego – Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, odmówił S. K. (1) umorzenia należności likwidowanego funduszu alimentacyjnego z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz 5% opłaty na pokrycie kosztów związanych z działalnością funduszu w łącznej kwocie 2.320,00 zł. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że po przeprowadzeniu analizy dokumentacji i informacji zgromadzonych w sprawie uznano, że zachodzą co prawda przesłanki o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych – S. K. choruje przewlekłe (został zaliczony do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności), od stycznia 2016 roku nie otrzymuje już zasiłku stałego i zasiłku pielęgnacyjnego, a od 28 stycznia 2016 roku przebywa w zakładzie karnym, jednakże sytuacja materialna oraz zdrowotna w jakiej aktualnie się znajduje nie ma charakteru trwałego i nierokującego poprawy. Nie zaistniał też szczególny przypadek czy zdarzenia losowe, które trwale wykluczałyby możliwość spłaty zadłużenia.

S. K. (1) odwołał się od powyższej decyzji, domagając się ponownego rozpoznania sprawy przez sąd i wzięcia pod uwagę jego sytuacji osobistej oraz majątkowej.

W toku postępowania Likwidator Funduszu Alimentacyjnego podtrzymywał stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

S. K. (1) urodził się (...).

Niesporne.

S. K. (1) formalnie pozostaje w związku małżeńskim ze S. K. (1). Sąd Okręgowy w Zamościu wyrokiem z 10 grudnia 2004 roku orzekł jednak separację między małżonkami. Ze związku tego pochodzi dwoje dorosłych już dzieci: E. K. i Ł. K.. S. K. (1) nie utrzymuje z nimi relacji.

Dowody:

- odpis skrócony aktu małżeństwa - k. 39 akt sprawy Sądu Okręgowego w Szczecinie, sygn. akt XRC 3425/09;
- wyjaśnienia S. K. (1) – k. 96-96v akt sądowych oraz w wersji elektronicznej.

Na mocy ugody zawartej przez S. K. (1) i S. K. (1) przed Sądem Rejonowym w Tomaszowie Lubelskim w dniu 16 lipca 2003 roku S. K. (1) zobowiązał się łożyć na swoje dzieci tytułem alimentów: w przypadku Ł. K. kwotę 500 zł miesięcznie, a w przypadku E. K. - kwotę 300 zł miesięcznie.

S. K. (1) nie wywiązywał się z powyższego obowiązku.

Decyzją z dnia 31 października 2003 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. przyznał E. K. świadczenia z funduszu alimentacyjnego, w miesięcznej kwocie 300 zł.

Z kolei decyzją organu rentowego z 31 stycznia 2005 roku – wydaną w następstwie wykonania wyroku Sądu Rejonowego w Zamościu z 23 listopada 2004 roku - alimenty w kwocie 500 zł miesięcznie przyznane zostały ze środków funduszu alimentacyjnego na rzecz Ł. K., poczynając od grudnia 2003 roku.

Dowody:

- postanowienie z 16.07.2003r. - k. 9 plik akt ZUS/O w B.,
- decyzja ZUS O/B. z 31.10.2003r. - k. 33 plik akt ZUS/O w B.,
- odpis wyroku Sądu Rejonowego w Zamościu z 23.11.2004r. - k. 95 plik akt ZUS/O w B.;
- decyzja ZUS O/B. z 31.01.2005r. - k. 145 plik akt ZUS/O w B..

W okresie od 1 września 2005 roku do 31 sierpnia 2008 roku ze środków funduszu wypłacono E. K. zaliczki alimentacyjne w łącznej wysokości 11.340,00 zł.

Decyzją z dnia 19 grudnia 2014 roku kierownik Ośrodka Pomocy (...) w Ł. odmówił S. K. umorzenia należności z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych w wysokości 11.340,00 zł otrzymanych przez uprawnioną E. K.. Jednocześnie rozłożył część ww. należności na 24 raty po 100 zł każda, płatne począwszy od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2016 roku. Ostatnia 25 rata w kwocie 8.940,00 zł. miała być płatna do 31 stycznia 2017 roku.

Decyzją Samorządowego Kolegium Odwoławczego w Z. z 31 marca 2016 roku powyższa decyzja została uchylona, a sprawę przekazano do ponownego rozpoznania przez organ pierwszej instancji. Ostatecznie, decyzją z 27 lipca 2016 roku kierownik Ośrodka Pomocy (...) w Ł. umorzył S. K. (1) w całości należności z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych w kwocie 11.340,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami, otrzymanych przez uprawnioną E. K.. Decyzja ta uprawomocniła się.

Dowody:

- decyzje z 19.12.2014r. oraz z 31.03.2016r. - k. 54 akt sprawy;

- decyzja z 27.07.2016r. - k. 104 akt sprawy;

- pismo z 17.10.2016r. - k. 107 akt sprawy.

Według stanu na dzień 15 lutego 2005 roku zadłużenie S. K. (1) wobec Funduszu Alimentacyjnego związane z dokonanymi w jego zastępstwie wypłatami alimentów dla Ł. K. wynosiło 4830 złotych. Wobec braku dobrowolnych wpłat wszczęto wobec S. K. komornicze postępowanie egzekucyjne. Postępowanie to nie doprowadziło do wyegzekwowania żadnych kwot.

Niesporne, a nadto dowody: pismo ZUS O/B. – k. 5 pliku akt ZUS dot. należności S. K. i inne dokumenty w tym pliku.

W roku 2004 i latach kolejnych S. K. (1) przebywał poza terytorium RP, na Cyprze. Tam wykonywał pracę zawodową. Następnie, poczynając od marca 2009 roku, z uwagi na znaczne pogorszenie stanu zdrowia, uzyskał prawo do świadczenia – cypryjskiego odpowiednika renty z tytułu niezdolności do pracy (przy ustaleniu, że została zachowana zdolność do wykonywania przez niego prac lekkich). Świadczenie to było mu wypłacane w wysokości 65,49 euro miesięcznie.

We wrześniu 2009 roku S. K. powrócił do kraju.

Wyrokiem z dnia 20 lipca 2011 roku Sąd Okręgowy w Łodzi przyznał S. K. (1) prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 18 marca 2009 roku do 31 grudnia 2011 roku. Wyrok ten uprawomocnił się.

Dowody – dokumenty w aktach Sądu Okręgowego w Łodzi, sygn. akt VIII U 2086/09.

Następnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Ł. decyzją z 24 sierpnia 2010 roku przyznał S. K. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 1 stycznia 2012 roku do 30 czerwca 2013 roku. Po złożeniu przez S. K. wniosku o przyznanie prawa do świadczenia na dalszy okres organ rentowy wydał decyzję odmowną. S. K. złożył od niej odwołanie. Postępowanie w tej sprawie toczy się nadal przed Sądem Okręgowym w Łodzi pod sygnaturą akt VII U 6467/13.

Dowody: kopie dokumentów z akt Sądu Okręgowego w Łodzi, sygn. akt VII U 6467/13 – koperta k. 75 akt sądowych.

Od roku 2015 S. K. (1) nie pobiera już żadnego świadczenia wypłacanego przez Republikę Cypru, gdyż utracił do niego prawo.

Niesporne.

W latach 2003-2005 i 2011 Sąd Rejonowy w Tomaszowie Lubelskim wydał wobec S. K. szereg wyroków skazujących go na kary pozbawienia wolności za popełnienie szeregu przestępstw. S. K. odbywał orzeczone w związku z tym kary w latach 2013-2015. Nadal pozostaje mu do odbycia część orzeczonych kar.

Dowód: karta karna – k. 15-16 akt sądowych.

S. K. (1) obecnie ma poważne problemy zdrowotne - cierpi na zaawansowaną chorobę zwyrodnieniową kręgosłupa, dyskopatię, chorobę zwyrodnieniową stawów biodrowych, astmę oskrzelową, nadciśnienie. Z powodu niedowładu kończyn dolnych od 2012 roku poruszał się na wózku inwalidzkim. W dniu 27 lipca 2015 roku przebył zabieg operacyjny kręgosłupa, który częściowo wyeliminował konieczność poruszania się na wózku. Obecnie odwołujący oczekuje na operację zaćmy, zabieg wszczepienia endoprotezy, usunięcie ropnia.

S. K. w okresie od 11 sierpnia 2015 roku do 31 sierpnia 2016 roku legitymował się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. W okresie od 1 sierpnia 2015 roku do 31 sierpnia 2016 roku pobierał zasiłek pielęgnacyjny z tytułu niepełnosprawności w wysokości 153,00 zł miesięcznie, a od 1 sierpnia 2015 roku do 31 sierpnia 2016 roku pobierał

zasilek stały dla osoby samotnie gospodarującej, którego wysokość w okresie od 1 sierpnia 2015 roku do 30 września 2015 roku wynosiła 389,00 zł miesięcznie, a od 1 października 2015 roku do 31 sierpnia 2016 roku – 481 zł miesięcznie.

Odwołujący jest obecnie osobą samotną. W dniu 27 lutego 2007 roku zawarł na Cyprze związek małżeński z K. W., jednak z uwagi na bigamię został on unieważniony wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie X Wydziału Cywilnego Rodzinnego z dnia 9 czerwca 2010 roku. Po unieważnieniu małżeństwa odwołujący do 2016 roku nadal mieszkał z K. W., w S.. Po rozpadzie związku powrócił do domu rodziców w Ł. (nie posiada żadnego majątku ruchomego, jak też nieruchomości), a w związku ze złym stanem zdrowia i brakiem środków utrzymania, jego rodzice i siostra partycypowali w kosztach jego utrzymania i leczenia, opiekowali się nim, pomagali w wykonywaniu podstawowych czynności.

Dowody:

- odpis skrócony aktu małżeństwa - k. 39 akt sprawy Sądu Okręgowego w Szczecinie sygn. akt X RC 3425/09;
- wyrok z 09.06.2010 r., - k. 42 akt sprawy Sądu Okręgowego w Szczecinie sygn. akt X RC 3425/09;
- zeznania S. K. - zapis a-v rozprawy z 25.05.2016r. oraz protokół - k. 37v akt sprawy;
- orzeczenie o stopniu niepełnosprawności - k. 33 plik akt ZUS/O w N.;
- decyzja z 28.08.2015r. - k. 11 plik akt ZUS/O w N.;
- decyzja z 24.09.2015r. - k. 9 plik akt ZUS/O w N.;
- dokumentacja lekarska z przebiegu leczenia - k. 57-71 plik akt ZUS/O w N.;
- dokumentacja lekarska - k. 27-31, 82-87 akt sprawy.

Z uwagi na stan zdrowia S. K. Sąd Okręgowy w Szczecinie udzielał mu przerw w wykonaniu orzeczonych wobec niego kar pozbawienia wolności.

Dowody: postanowienia Sądu Okręgowego w Szczecinie z 15.01.2016r., 17.03.2016r., 31.05.2016r. - k. 87 akt sprawy.

W roku 2013 S. K. (1) podjął działania zmierzające do spłacenia ciężącego na nim zadłużenia związanego z niepłaceniem alimentów. W tym celu złożył wniosek o rozłożenie należności na raty.

Decyzją z dnia 30 grudnia 2013 roku Likwidator Funduszu rozłożył na raty - do dnia 27 października 2014 roku - spłatę należności w łącznej kwocie 4.780,00 zł, z tytułu wypłaconych w zastępstwie zobowiązanego S. K. (1) świadczeń alimentacyjnych. Kolejnymi decyzjami z dnia 16 października 2014 roku, 15 lipca 2015 roku oraz 8 czerwca 2016 roku wydłużano ustalone wcześniej okresy spłaty należności.

W czasie obowiązywania kolejnych układów ratalnych S. K. (1) dokonywał comiesięcznych wpłat (w kwotach po 100, 50 lub 150 zł).

W dacie wydawania zaskarżonej w niniejszym postępowaniu decyzji zadłużenie S. K. (1) z tytułu należności wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego wynosiło 2.200 zł.

W czasie trwania procesu S. K. dokonywał dobrowolnych wpłat na fundusz w kwotach po 50 złotych. Sumy te uiszczal z kwot otrzymywanych tytułem świadczeń z pomocy społecznej. W związku z powyższym jego zadłużenie zmniejszyło się; na dzień 13 października 2016 roku wynosiło 1.270 zł.

Dowody:

- decyzje ZUS, k. 23-25, 68-70, k. 78 akt sprawy

- wydruk konta dłużnika alimentacyjnego, k. 109-110 akt sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Biorąc pod uwagę stan istniejący w dacie wyrokowania, sąd uznał odwołanie za uzasadnione.

Stan faktyczny w niniejszej sprawie co do zasady leżał poza sporem; sąd ustalił go w oparciu o zgromadzone w toku postępowania sądowego dokumenty – zarówno przedłożone przez ubezpieczonego czy nadesłane przez organ, jak i zgromadzone z urzędu przez sąd w celu zweryfikowania prawdziwości twierdzeń S. K. (weryfikacja ta zakończyła się pozytywnie).

Zgodnie z treścią art. 17 ustawy z dnia 18 lipca 1974 roku o funduszu alimentacyjnym (Dz. U z 1991r. Nr 45, poz. 200 z późn. zm.), Zakład Ubezpieczeń Społecznych mógł w szczególnie uzasadnionych wypadkach umorzyć należności funduszu alimentacyjnego od osób zobowiązanych do alimentów oraz od osób, które bezpodstawnie pobrały świadczenia z tego tytułu. Na podstawie art. 16 cytowanej ustawy Zakład Ubezpieczeń Społecznych pobierał opłatę stałą w wysokości 5% od wypłaconego świadczenia na pokrycie kosztów działalności funduszu, która również podlega zwrotowi.

Obecnie kwestia ta jest regulowana przepisem art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r., poz. 1518), zgodnie z którym w szczególnie uzasadnionych przypadkach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby, przeciwko której jest prowadzona egzekucja alimentów lub osoby zobowiązanej do zwrotu bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu, likwidator może umorzyć, rozłożyć na raty lub odroczyć termin płatności należności likwidowanego funduszu z tytułu wypłaconych lub bezpodstawnie pobranych świadczeń z funduszu.

Jak z powyższego wynika, dłużnik alimentacyjny może ubiegać się o rozłożenie należności na raty, odroczenie płatności należności lub umorzenie należności. Możliwość uwzględnienia takich wniosków ustawodawca uzależnił przy tym od spełnienia szczególnie uzasadnionych przesłanek związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną dłużnika. Szczególny charakter sytuacji uzasadniającej zastosowanie każdego z wymienionych dobrodziejstw z reguły jest odmienny w odniesieniu do poszczególnych dłużników. Wynika to z oczywistej gradacji skali dobrodziejstwa od najbliższej idącego w postaci rozłożenia na raty, aż po najdalej idący w postaci umorzenia należności.

Z pierwszą sytuacją możemy mieć do czynienia wówczas, gdy sytuacja finansowa - mająca podłoże w tych szczególnych okolicznościach związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną dłużnika wprawdzie nie pozwala na spłatę całej należności jednorazowo - dobrowolnie czy w drodze przymusu egzekucyjnego, niemniej jest na tyle stabilna, że gwarantuje spłatę należności rozłożonej na raty.

W drugim z wymienionych przypadków - szczególne okoliczności uzasadniają ocenę, że spłata ani też wyegzekwowanie należności nie będzie możliwe przez pewien czas.

W ostatniej sytuacji warunkiem najdalej idącego dobrodziejstwa może być wyłącznie ustalenie, że z uwagi na szczególne okoliczności brak jest możliwości skutecznego zaspokojenia w jakimkolwiek czasie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego uważa się zarazem, że w rozumieniu art. 68 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych „szczególnie uzasadnione przypadki” związane z sytuacją zdrowotną lub rodzinną zobowiązanego, które umożliwiają umorzenie należności zlikwidowanego funduszu alimentacyjnego, to sytuacje nadzwyczajne, powstałe w wyniku wypadku losowego, niezależne od zobowiązanego, w następstwie których jego sytuacja ulega takiemu pogorszeniu, że nie jest on w stanie na bieżąco spłacać swoich należności, a nadto nie ma perspektywy poprawy i zmiany tej sytuacji. Z tych przyczyn zobowiązany nie jest w stanie na bieżąco ani w dającej się przewidzieć perspektywie czasowej regulować obarczających go zaległości alimentacyjnych bez uszczerbku dla jego zdrowia lub zdrowia oraz naruszenia innych istotnych dóbr najbliższych członków jego rodziny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r. II UK 133/11, z dnia 10 listopada 2010 r. I UK 119/10 oraz z dnia 3 lutego 2010r. I UK 270/09).

Analizując akta niniejszej sprawy sąd doszedł ostatecznie do przekonania, że zachodzą szczególne okoliczności uzasadniające umorzenie należności odwołującego S. K. (1) wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego – w kwocie istniejącej w dniu wydania wyroku. Okoliczności te wynikają przy tym zarówno z sytuacji rodzinnej, jak i zdrowotnej odwołującego.

W ocenie sądu Stanisław K. jest w szczególnej sytuacji z uwagi na obecny stan swojego zdrowia, który w połączeniu z jego wiekiem nie rokuję poprawy w zakresie umożliwiającym choćby częściowe odzyskanie zdolności do pracy zarobkowej. Ustalenia w tym przedmiocie poczynione zostały przez sąd w oparciu o analizę dokumentacji medycznej z przebiegu leczenia odwołującego. Wynika z niej, że cierpi on na zaawansowaną chorobę zwyrodnieniową kręgosłupa, dyskopatię, chorobę zwyrodnieniową stawów biodrowych, astmę oskrzelową, nadciśnienie. W dniu 27 lipca 2015 roku przeszedł zabieg operacyjny kręgosłupa, co jedynie częściowo wyeliminowało konieczność poruszania się na wózku, a obecnie oczekuje na operację łańcuchową, zabieg wszczepienia endoprotezy i usunięcie ropnia.

Schorzenia, na które cierpi ubezpieczony mają charakter przewlekły i wymagają stałego leczenia. Stały się one nawet podstawą kilkokrotnego udzielania mu przerw w odbywaniu kar pozbawienia wolności, co eliminuje ewentualne przypuszczenie, że odwołujący wyolbrzymia swoje dolegliwości.

Ponadto aktualna sytuacja rodzinna odwołującego także nie pozwala na przyjęcie, aby mógł on nadal, ewentualnie w najbliższej przyszłości spłacać ciężące na nim zadłużenie. Jest on obecnie osobą samotną, aktualnie mieszka u rodziców, którzy lożą na jego utrzymanie, w tym leczenie. Pozwala to twierdzić, że w sytuacji w której odwołujący – w dacie wydania wyroku ponownie odbywający kolejną karę pozbawienia wolności – stracił źródło utrzymania w postaci świadczeń z opieki społecznej, mógłby dokonywać dalszych spłat należności funduszu wyłącznie ze środków pochodzących od jego, zaawansowanych już wiekiem rodziców. Nie taki zaś jest cel ustawy.

Ustalając czy możliwe jest uwzględnienie wniosku S. K., sąd wziął także pod uwagę jego postawę. Wprawdzie przez szereg lat uchylał się on od płacenia alimentów, to jednak w ostatnim okresie spłacił zdecydowaną większość ciężącego na nim zadłużenia, mimo uzyskiwania bardzo skromnych dochodów. Nawet w toku tego postępowania sądowego zadłużenie to zmniejszyło się o około 1000 złotych. W ocenie sądu taka postawa odwołującego zasługuje na aprobatę i dodatkowo – w świetle wszystkich przywołanych wyżej okoliczności - przemawia za umorzeniem zadłużenia wobec Funduszu Alimentacyjnego.

Mając powyższe na względzie sąd uznał odwołanie za zasadne i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i umorzył S. K. w całości ciężące na nim należności wobec likwidowanego funduszu alimentacyjnego, przy wzięciu pod uwagę stanu należności istniejącego w momencie wydania wyroku w sprawie.